

ELMER 2.1 Kommentarer til høringsinnspill

Nedenfor har vi gjengitt de konkrete innspillene til høringsutkastet for ELMER 2.1 med kommentarer fra sekretariatets gjennomgang.

Høringsrunden er avsluttet, men vi tar fortsatt i mot kommentarer helt fram til publisering av ny versjon. Den ventes å foreligge mot slutten av sommeren.

1.1.1	<p>Foreslår å gjera kravet om til eit "bør-krav" og opna opp for at dette først og fremst er viktig dersom det er mange steg i skjemaet. At navigasjonsområdet skal liggja ytterst til venstre bør òg vera eit "bør-krav". I mange tilfelle kjem det an på enkeltskjemaet kva som fungerer best. Treng ein store delar av skjermbreidda til skjemainnhaldet bør det vera mogleg å leggja navigasjon på toppen eller fjerna den heilt om det er overflødig for det spesifikke skjemaet. For eit kort skjema kan navigasjonsområdet gi inntrykk av at skjemaet er meir komplisert enn det er. Forslag til formulering: "Alle skjemasider unntatt Tabellside bør inneholde et navigasjonsområde dersom det er mange steg.</p> <p>Dersom kravet vert endra til eit "bør-krav" må dei andre retningslinjene for navigasjonsområdet sjåast i samanheng med det.</p> <p>Sekretariatet: Ønsker å beholde "det tradisjonelle". Ønsker fortsatt "styring"=likeartethet.</p>
1.1.1 og 1.2.1	<p>Det er generelt dårlig praksis å referere til layoutmessige tilpasninger ved bruk av romlig plassering eller orientering som for eksempel "høyre", "nederst", "ytterst til venstre" og så videre. Dette er viktig for blant annet å tilpasse grensesnittet til andre plattformer. (For eksempel nettleser på en mobiltelefon).</p> <p>Sekretariatet: Vi vil fortsatt styre plassering for å sikre "common look and feel". Se Jacob Nielsen http://www.useit.com/alertbox/horizontal-attention.html Dessuten: Brukere hater forandring, se Jacob Nielsen http://www.useit.com/alertbox/familiar-design.html</p> <p>Vi bør presisere innledningsvis (under "Avgrensning") at <u>plasseringskravene</u> i ELMER er ment å standardisere presentasjon på dataskjerm - men ikke er tilpasset små, mobile enheter.</p>

1.1.2	<p>Bør vi alltid vise sidene ved låst rekkefølge? (Holdnings-/meningsundersøkelser) Henvise til 1.1.4.a</p> <p>Sekretariatet: Se på formulering ... Kan være et litt innviklet spesialbehov.</p>
1.1.2a	<p>Noe uklar ordlyd på begrunnelsen for endring: "<i>Større fleksibilitet. Faglige innspill.</i>"</p> <p><i>Merk at vi fortsatt opererer med et "informasjonsområde", slik at utfyllingsområdet kan plasseres "som normalt."</i> Hva betyr dette? Betyr det at utfyllingsområdet fortsatt MÅ være i midten, eller er det åpning for å utvide utfyllingsområdet med plassen til navigasjonsområdet?</p> <p>Sekretariatet: Vi beholder kravet (altså "tomt" venstrefelt). Feil ordlyd i forklaringen. Skulle ikke stått informasjonsområde men navigasjonsområde 😊</p>
1.1.5	<p>"Bør ELMER mene noe om hvordan det skal fremgå visuelt?"</p> <p>Dette er vanskelig å kommunisere enkelt. Spesielt siden det er få konvensjoner for dette i denne sammenhengen. Det nærmeste vi kommer er kanskje kulepunkter som er koblet sammen med streker. Dermed kan det være en fordel at ELMER standardiserer dette, men dette vil da gå på bekostning av designfrihet i utforming av venstremenyen. Dermed mener jeg det er bedre å la dette være åpent enn så lenge.</p> <p>Sekretariatet: Støttes! Vi lager ulike illustrasjoner på dette.</p>
	<p>OK å vise illustrasjon av "låst rekkefølge", ikke formulere krav.</p>
1.2.1	<p>Foreslår å gjera kravet om til eit "bør-krav", og gjera plassering til høgre for utfyllingsområdet til ei anbefaling. Igjen kjem det an på det spesifikke skjemaet om ein eigentleg treng dette. I mange tilfelle gjer ein det, men det bør vera ein opning for ikkje å ha det med.</p> <p>Generelt foretrekker vi at Elmer ikke legger konkrete designføringer, men avgrenser seg til å presisere HVA man ønsker å oppnå. Kan man legge til et "bør" vedrørende visuell presentasjon av utfyllingsområdet? (Eks: "<i>Innholdet i dette området skal plasseres nært inntil utfyllingsområdet og bør ikke skille seg sterkt fra dette visuelt.</i>"). Hva menes med "<i>for eksempel med horisontale streker</i>" i denne sammenhengen? Kom gjerne med konkrete eksempler på bruk av horisontale streker som skiller seg sterkt fra utfyllingsområdet.</p> <p>Sekretariatet: Ønsker å beholde "det tradisjonelle". Ønsker fortsatt "styring"=likeartethet.</p>

1.2.1 og 1.2.4	<p>Folk som bruker skjermleser vil ikke kunne oppdage hjelpeteksten på informasjonssiden, med mindre det er en logisk (programmert) sammenheng mellom felt og hjelpetekst.</p> <p>Også svaksynte kan få problemer med å oppdage hjelpeteksten når denne befinner seg utenfor konteksten. Tidligere undersøkelser har vist at det er problematisk for synshemmede og andre brukergrupper å oppdage feilmeldinger i skjemaer som følger ELMER-retningslinjene.</p> <p>Kravet om å plassere hjelpetekst i et vindu til høyre bryter også med WCAG 2.0 krav om fornuftig og logisk rekkefølge på innhold. I dette tilfellet må brukeren hoppe frem og tilbake mellom felt og tilhørende hjelpetekster.</p> <p>Sekretariatet: Det er meningen å bruke <u>framskutt</u> hjelpetekst for NØDVENDIG informasjon. Derfor er ikke dette så stort problem. Beholdes i denne versjonen. Den nye versjonen er også tydelig på at man ikke skal ha separate (fysiske) spalter og at hjelpeteksten skal komme NÆR svarfeltet (om enn til høyre for det).</p>
-------------------	--

1.2.3	<p>Det bør være krav om at navnet på feltet (overskriften) som hjelpeteksten tilhører må vises sammen med hjelpeteksten i informasjonsområdet, slik at det hele tiden er tydelig hvilket krav hjelpeteksten hører sammen med.</p> <p>Sekretariatet: Kan være nyttig for leselist/opplasing og det styrker sammenhengen felt/hjelp. Samtidig plagsomt ved lange ledetekster. Den løsningen som foreslås i innspillet er uansett ikke forbudt. Konklusjon: Vi endrer ikke kravet.</p> <p>Foreslår at ein bør vurderer om "standardisert hjelpeikon" kan fungera like godt ved å bruka ei tekstlenkje. Ei tekstlenkje kan fortelja betre kva ein får veta meir om ved å klikka på den og kan vera med på å redusera talet på dei som klikkar på den for sikkerheits skuld for å sjekka kva som er bak lenkja.</p> <p>Sekretariatet: Tror dette blir rotete. At folk klikker på hjelpsymbolet "for sikkerhets skyld" er nok uansett ikke veldig utbredt. Det motsatte er antakelig et større problem.</p> <p>I kravet foreslår eg at det bør presiserast ytterlegare ved å ta med ein ekstra setning at bruken av "selvvalgt hjelpetekst" bør avgrensast: "Selvvalgt hjelpetekst skal kun brukes der forklarende ledetekst og framskutt hjelpetekst ikke gir god nok informasjon."</p> <p>Sekretariatet: ELMER prøver å kombinere hensynet til "færrest mulig klikk" med "plage folk minst mulig med unødvendige informasjonselementer". Vi sier allerede at ledetekst skal være mest mulig selvforklarende (3.1.5.) Legge inn peker til 3.1.5 her.</p>
1.2.4	<p>Eg trur det vil vera enno tydelegare kvar det har oppstått ein feil om feilmeldingar og varsel vert presentert i tilknytning til det skjemafeltet der feilen har oppstått i staden for i det tilhøyrande informasjonsområdet. Slik vert koblinga mellom varsel om feil og mogleik for å retta det betre.</p> <p>Sekretariatet: Vi ønsker å beholde informasjonsområdet. Men har nå laget en advarsel mot for <u>markert</u> atskillelse. + ikke lenger "lengst til høyre" men "til høyre og nær inntil". Vi har gjort ting for å gjøre sammenhengen tydeligere.</p>

1.2.5	<p>Ideelt sett burde det være et Elmer-krav at hjelpetekst og feilmelding skal kunne være synlig samtidig. Så lenge det står enten eller så får vi løsninger som viser enten eller. Det er uheldig for bruker som tvinges til å måtte skifte mellom visning av hjelpetekst og feilmelding som ofte utfyller hverandre.</p> <p>Sekretariatet: Det er et reelt problem at begge element-typer kan trenge plassen samtidig. Når sida vises med feilmelding (rettehjelp), er den åpnet uten hjelpetekst. Da kan vi gi denne regelen: "Hvis selvvalgt hjelpetekst hentes for et felt som det allerede er presentert en feilmeldingstekst til, skal hjelpeteksten ikke erstatte feilmeldingen men plassere seg rett nedenfor den.</p> <p>Forslag til omformulering: Hjelpetekst eller feilmelding/varsel skal være synlig i skjermbildet samtidig med <i>det aktuelle</i> svarfeltet. Sammenhengen mellom det <i>aktuelle</i> feltet og tilhørende informasjon skal framgå tydelig visuelt. (Husk illustrasjonen fra gruppe 6)</p> <p>Sekretariatet: Følger forslaget.</p>
1.3.2	<p>For det som vert lista opp som innhaldet under lenkja "Hjelp" syns eg ikkje lenkjeteksten er dekkjande. Det som kjem opp er ikkje direkte til hjelp for sjølve utfylling av skjemaet og eg foreslår at denne heller bør heita "Om skjemaet". Mykje av den informasjonen som skal vera der er typisk det som vert lagt under eit "om bedrifta" punkt på vanlege nettsider.</p> <p>Sekretariatet: Informasjonen under "Hjelp" skal være det globale nivået for veiledningsinformasjon som ellers finnes under hjelp-symbolene (for side, spørsmålsgruppe, spørsmål eller svaralternativ). "Om skjemaet" er ett av punktene under denne overskriften/lenka. Navnet kan diskuteres foran ELMER 3, men endres ikke i denne versjonen.</p> <p>Benevningene for det enkelte emnet (kulepunktet) må kunne varieres. Presisere det? ("Om denne undersøkelsen")</p> <p>Sekretariatet: Det er ikke sagt i ELMER at man MÅ bruke disse overskriftene. Men det er en fordel med likeartethet. Vi lar være å poengtere friheten, men SSB gjør ingen feil hvis de velger å bruke andre ord.</p>

1.3.3	<p>Teksten under "Om utfylling" er viktig, men det er unaturlig og irriterende å hve bruksanvisningen i ansiktet på brukere. Spesielt når vi følger nettkonvensjoner og jobber for å ivareta brukernes interesser. Det er ikke normalt å vise slike bruksanvisninger, med mindre man gjør noe annet enn det som er vanlig. (Noe som da hadde vært dårlig design).</p> <p>Sekretariatet: Tar dette til støtte for at vi ikke skal legalisere denne infoteksten plassert i <u>midtfeltet</u>.</p>
1.3.5	<p>Bør ein spesifisera at det skal vera ei knapperad? I mange tilfelle kan det vera like effektivt at ein brukar lenkjer til navigering. Forslag til omformulering: "Nederst på alle skjemasider skal de til enhver tid relevante av navigasjonsvalgene "Forrige" (til venstre) og "Neste" (til høyre), for å bla én side framover/bakover, ligge. (...) "</p> <p>Sekretariatet: Enig, tar hensyn til dette og lager ny tekst.</p>
1.3.6	<p>«Kontrollside» og «Fordypningsside»</p> <p>Sekretariatet: OK.</p>
1.3.8	<p>Foreslår å ikkje ta inn det nye begrepet "sluttvalidering" i teksten. Fullstendig skjemakontroll er meir forståeleg.</p> <p>Sekretariatet: Enig. Selv om begrepet aldri var ment brukt mot brukerne. Vi definerer heller begrepet "fullstendig skjemakontroll", og setter inn synonymet "sluttvalidering" i forklaringen til begrepet. (Ordet er en del brukt og gir mening for mange som stiller med kontrolloppsett i skjemaer).</p>
2.1.3	<p>Eg er usikker på kor vidt utgråing er den mest hensiktsmessige måten å visa fram svaravhengige spørsmål. Her bør ein vurdere om spørsmåla like gjerne skal dukka opp dersom ein vel det alternativet som har tilknytta spørsmål.</p> <p>Sekretariatet: Enig i at dette bør vurderes. Og det er for så vidt det vi har gjort. Foreløpig har vi ingen klare indikasjoner for å endre nåværende krav. (Se også forslaget forklaring til 2.1.2 og 2.1.3). Merk at også Luke Wroblewski er skeptisk til "voksende sider" i likhet med mange av innspillene til ELMER ("Filling in the blanks" 2008).</p>
2.1.3 og 4.1.3	<p>Disse kravene bryter med WCAG 2.0, som krever at farger ikke skal benyttes som eneste virkemiddel for å gi informasjon.</p> <p>Sekretariatet: Bryter ikke med WCAG 2.0. Farger (eller gråtone) er ikke eneste virkemiddel her. Den viktigste informasjonen er at feltet simpelthen ikke VIRKER (ikke lar seg fylle ut, ikke blir lest opp av leseprogram osv.)</p>

2.1.6	<p>Vi ønsker å kunne merke sporvalgsspørsmål enten visuelt eller med fremskutt hjelpetekst med informasjon om at disse krever svar før man kan gå videre.</p> <p>Sekretariatet: Ingen krav i forslaget er til hinder for å gjøre dette. Men vi ønsker ikke å forlange slik påpeking. Det vil uansett komme en reaksjon (feilmelding) hvis spørsmålet IKKE besvares.</p>
2.3.1	<p>Ideelt sett bør sideoverskrift på hver skjemaside være unødvendig. Sidenavn i Navigasjonsmenyen bør gi brukerne tilstrekkelig informasjon om hvilken side de befinner seg på. Jeg mener at det er unødvendig sløseri med verdifull sidehøyde å kreve at alle sider skal ha sidenavn øverst på siden under skjemanavnet. I praksis fører dette kravet til mer scrolling for brukeren. Dersom man setter tydelige krav til elementene i navigasjonsmenyen: Det skal i navigasjonsmenyen fremgå visuelt for brukerne hvilken skjemaside som er valgt.</p> <p>Sekretariatet: Ser poenget med å spare plass i høyden (slik vi blant annet gjør ved å ha hjelpetekst/feilmeldinger på siden). Men "normen" at menytekst gjenfinnes som et sidenavn, er vanlig og anses å være nyttig.</p> <p>Er det nødvendig å presisere at overskriften på skjemasidene skal være "rett under skjemanavnet"? Dette kan legge uheldige begrensninger på designet, og vi er også usikker på om dette alltid er kompatibelt med krav 1.3.4 som åpner for at selve skjematittelen kan strekke seg over hele tredelingen.</p> <p>Sekretariatet: Plasseringen i høyden holder vi nok fast på. Men sidenavn behøver nok ikke starte på linje med skjemanavnet. Altså endrer vi teksten fra "rett under" til "like nedenfor".</p>

2.3.4	<p>Forslag om å leggja til spesifiseringar på plassering av ledetekstar etter kva som har vist seg å fungerer best: ”Ledetekster bør plasseres over det innskrivingsfeltet det gjelder for” ”Er det et langt skjema der den vertikale plassbruken er viktig bør ledeteksten plasseres høyrejustert inntil feltet”</p> <p>Sekretariatet: Hvis dette er klare funn, endrer vi ”kan” til ”bør”, men uten å gå i detalj på hva som kan begrunne unntak. Gammelt forslag: ”<i>Ledeteksten kan være plassert på egen linje over de påfølgende feltene.</i>” Nytt forslag: ”<i>Ledeteksten bør være plassert på egen linje over de påfølgende feltene, sammen med eventuell feltidentifikator og hjelpsymbol.</i>”</p> <p>Skille mellom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framskutt hjelpetekst = fordykning til ledetekst (<i>FØR svarfeltet</i>) • Annen støtteinformasjon som ikke er direkte knytte til forståelse av DETTE spørsmålet <p>Sekretariatet: Fordypning til ledeteksten <i>før</i> svarfeltet, er logisk men bryter for mye med versjon 2.0 til at vi endrer kravet nå.</p> <p>Håndtering av ny informasjonstype ”generell støtteinformasjon” må eventuelt utstå til ELMER 3.0.</p> <p>Noe uklar ordlyd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skal utfyllingsfelter ALLTID ha ledetekst til venstre for svarfeltet, eller kan man også ha ledeteksten over svarfeltet? • Skal valgfelt ALLTID ha ledetekst over svaralternativene, eller kan man også ha ledeteksten til venstre for svaralternativene? <p>Sekretariatet: Se kommentar over.</p> <p>Her brukes begrepet ”felt” mange steder der vi heller bør ha ”element”. (over/under/nedenfor ... resten av elementene)</p> <p>Sekretariatet: Rettes opp.</p>
3.1.2	<p><u>F</u>eltidentifikator (gjennomgå for å sikre at <u>f</u>elt ikke brukes om spørsmål).</p>
3.1.4	<p>Forslag til omformulering: Der det er viktig for utfyllerens forståelse av feltet, bør benevning (f. eks. prosent), grenseverdier (f. eks. maks fradrag) og/eller format (f. eks. datoformat) beskrives i tilknytning til svarfeltet og ikke henvises til i-selvvalgt hjelpetekst.</p>

3.2.2.a	<p>Vi støtter dette nye kravet. Tabeller er ofte kompliserte, og ved denne nye ordlyden har man i alle fall muligheten til å lage mer brukervennlige løsninger for å legge inn kompliserte data. Denne presiseringen åpner for variasjon, men vi tror det er nødvendig i mange tilfeller. Noe av problemet med tabeller er nettopp at dataene er veldig kompliserte og forskjellige fra hverandre, slik at det kan være vanskelig å "standardisere" en fornuftig innlegging av tabelldata.</p> <p>Sekretariatet: Viser seg vanskelig å definere "utfyllingsløsning". Også farlig å si "utenfor selve skjemaet", for det legaliserer at INGEN TING i denne må følge ELMER. Diskutere denne mer før vi konkluderer. To muligheter: Fjerne bisetningen om utfyllingsløsning, eller bare fjerne "utenom selve skjemaet".</p> <p>Bør begrense denne: Alternativt kan <i>utfylling av</i> den enkelte tabell-forekomsten presenteres som utføres i en særskilt spørsmåls-gruppe nær tabellen, eller i en utfyllingsløsning utenfor selve skjemaet tilgjengelig fra den aktuelle skjemasiden. I dette tilfellet skal <i>de viktigste (?)</i> svardata for hver forekomst leveres tilbake til tabellen, og forekomstene skal kunne slettes eller åpnes for endring/korreksjon.</p> <p>Sekretariatet: Dette trekker også i retning av at vi skal droppe egen utfyllingsløsning som mulighet.</p>
3.2.3	<p>Kan flytande kolonneoverskrifter/ledetekstar vera eit alternativ dersom det er lange tabellar?</p> <p>Sekretariatet: Faren ved flytende kolonneoverskriftet er at linjer "blir borte" under overskriften. Tror ikke dette er en god løsning.</p>
3.2.4	<p>Jeg innbiller meg at det kan være vanskelig for skjemaautformer å lage oppdelte informasjonsblokker av store tabeller. Dette er et viktig punkt. Kan det være en ide å legge inn nye figurer som viser en stor tabell som er gjort om til mindre informasjonsblokker? Kanskje det overbeviser mer enn det tekstlige punktet?</p> <p>Sekretariatet: Ser ut som en god idé å lage en god illustrasjon.</p> <p>Til teksten: ikke "utfyllerens situasjon" men "utfyllerens forståelse".</p>

3.3.1	<p>Her vil eg foreslå at det bør vera <u>framskoten</u> hjelpetekst som fortel kvar eit tal/ein verdi kjem frå. Det kan vera viktig å synleggjera kva som fører til at eit skjemafelt vert fylt ut automatisk.</p> <p>Sekretariatet: To muligheter: 1) Nytt <u>3.3.1.a</u>: "Der det er særlig viktig å få fram hvor opplysningene kommer fra, bør hjelpeteksten være framskutt." 2) Føye til dette inni krav 3.3.1.</p>
3.3.3	Side skal være skjemaside. (Kjør søk/erstatt)
3.3.4	Side skal være skjemaside. (Kjør søk/erstatt)
3.4 (Intro-tekst)	<p>Forslag til omformulering: Å holde seg til konvensjonene letter brukernes utfyllernes forståelse</p>
3.4.1	<p>Som nemnt tidlegare trur eg at ei tekstlenkje kan fungera like bra som eit klikkbart symbol for å få fram sjølvvalt hjelpetekst.</p> <p>Sekretariatet: Vi beholder symbolet av hensyn til "common look". Vil også unngå ulike varianter og lengder på lenketekster.</p> <p>Må vi presisere at det ikke skal være hjelpsymbol når det ikke fins hjelpetekst?</p> <p>Sekretariatet: Det er grenser for hvor mye vi skal skrive om alt som IKKE skal gjøres ...</p>
3.4.4	<p>«Ikke besvart» blir et rart svar. («Ingen», «Ønsker ikke å svare», «Ikke relevant»)</p> <p>Sekretariatet: OK.</p>
3.4.9	<p>Foreslår å stryke første del av siste setning: "Generelt bør han holde seg til sans serif-skrifter..." Med dagens skjermer og oppløsning er stort sett ikkje serif-skrifter eit problem lenger. Det kan vera ein heller bør ta med noko om at ein bør nytta seg av standard webfontar, d.v.s fontar som finst ferdig installert og visest korrekt på dei aller fleste datamaskinar.</p> <p>Sekretariatet: Støtter dette. Men bruker ikke begrepet "standard webfonter". Vi vil heller si "Skrifter som er godt lesbare på skjerm, fortrinnsvis fonter som finnes ferdig installert og vises korrekt på de aller fleste datamaskiner." Generelt <u>skal</u> det brukes farger som gir god kontrast.</p>

3.4.11	<p>Et skjema kan inneholde spørsmål som kan være relevante, men ikke obligatoriske. Verken utgråing eller sporvalg vil være aktuelt for slike. Vi mener det blir feil å forby visualisering av spørsmål som er obligatoriske, og at det tvert i mot bør være krav om at forskjellen mellom obligatoriske og ikke-obligatoriske felter skal eller bør fremkomme. Asterisk (*) har blitt en slags standard for obligatoriske felter for skjemaer på Internett generelt, og vil således være gjenkjennelig for mange.</p> <p>Sekretariatet: Fastholder at vi ikke skal ha asterisk. Det vil (i hvert fall) gjelde NESTEN alle spørsmål i offentlige skjemaer. Og merking kan føre til at de få gjenværende oppfattes som "frivillig" mens de egentlig er "betinget obligatorisk" (= Skal fylles ut hvis aktuelt).</p> <p>Foreslår å endre til: "I offentlige skjemaer skal det ikke spørres om informasjon som ikke er nødvendig og det bør ikke være behov for å markere at spørsmål er obligatoriske siden alt primært skal være obligatorisk". Her kan ein leggja til ein tilleggssetning dersom det likevel skulle oppstå eit behov for dette: "Dersom det er noen av skjemafeltene som man kan velge om man vil svare på bør disse feltene markeres med "Valgfritt"."</p> <p>Sekretariatet: "Valgfritt" forekommer, men "betinget obligatorisk" er vanligere unntak fra MÅ-svarene. Foreslår tilleggssetning: "Hvis et spørsmål er frivillig i et skjema med innsendingsplikt, bør dette framgå av ledeteksten eller av framskutt hjelpetekst."</p> <p>Ønsket om å unngå asterisk bygger på at skjemaet ikke skal spørre når oppgaveinnhenteren ikke kan kreve svar. Men ELMER formulerer ikke selv noen grense for hva det skal spørres om. Vi tar databehovet for gitt. (Omtales imidlertid i avgrensningskapitlet).</p>
3.4.12	<p>Forslag til omformulering: . . . i et rimelig forhold til mengden tekst informasjon man venter å få utfyllt.</p> <p>Sekretariatet: OK.</p>
3.4.14	<p>Forslag til omformulering: «Der det ut fra sammenhengen kan være fare for at utfylleren inngir sensitive opplysninger i skjemaet, skal det » (Gjelder egentlig forholdet mellom sensitivitet og sikkerhetsnivå).</p> <p>Sekretariatet: OK. Ser om vi finner en passende formulering.</p>

4.1.3	<p>Er forskjellen mellom "tekst" og "utfyllingsfelt" klart nok? For å gjøre det enda tydeligere kan dere for eksempel skrive: "[...] ikke kan endre, bør framkomme som vanlig tekst (ikke som forhåndsutfylt utfyllingsfelt)."</p> <p>Sekretariatet: OK. Det skader ikke å presisere.</p> <p>Noe uklar ordlyd: "<i>.. Forhåndsutfylte tall, som inngår i et oppsatt regnestykke hvor noen av feltene skal fylles ut, bør presenteres i utfyllingsfelt på samme måte som de redigerbare feltene, men utgrået.</i>" Hva betyr dette i forhold til forhåndsutfylte tall der ingen tall skal redigeres? Skal de presenteres som ren tekst eller som utgråede felter?</p> <p>Sekretariatet: Den nye delen om TALL er for lite gjennomtenkt og strykes. Overlater løsning til designerne i denne versjonen.</p>
-------	---

<p>4.2.4, 4.3.9 og i Begreper</p>	<p>Definisjonen av høyden på et skjermbilde begynner å bli gammel og utdatert. Da ELMER 2 ble utformet i 2005 var 1024x768 en fornuftig baseline. Men i de senere år er skjermoppløsninger blitt langt mindre homogene. Etter noen år med økning i skjermoppløsning og overgang til bredskjerm, har det de to siste årene kommet enda flere typer. Økningen i antall netbooks har brakt inn mindre oppløsninger. I tillegg har eksplosjonen av såkalte smartphones (iPhone, Android, Palm osv) gjort at mange bruker mobiler til nettjenester. I tillegg vil etter hvert en flåte av "brett"-baserte enheter som iPad (og dens konkurrenter) gjøre sitt inntog. Dermed har vi flere "klasser" med internettenheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mobil ("smartphones") - "nettbrett" (ala iPad) - tradisjonell desktop (alt fra netbooks til >24" bredskjerm) <p>Poenget mitt er at å ta utgangspunkt i en gitt oppløsning bare skaper hodebry og raskt blir utdatert. Hensikten med definisjonen var at teksten helst skal være synlig på skjermen, men med så varierte skjermhøyder som vi har i dag er det muligens bedre å tenke på LENGDEN på teksten i stedet. Det kan hende at ELMER bør angi en veiledende maksimumsgrense på antall ord?</p> <p>Sekretariatet: Ser på definisjonen av "skjermbilde". "Synlig samtidig i en dataskjerm hvor oppløsningen er innenfor de til en hver tid vanligste målene." ?? ev. ikke stille krav om at ting skal finnes seg innenfor et skjermbilde.</p> <p>(Et sidespor er for øvrig at ELMER tredeling fungerer særdeles dårlig på mobiltelefoner, men det er nok mat for ELMER 3 :-)).</p> <p>Sekretariatet: Tar inn i "avgrensning" at ikke tilpasset små mobile enheter (se kommentar til 1.1.1)</p>
<p>4.3.1</p>	<p>Se krav 2.1.6</p> <p>Sekretariatet: Se kommentar til 2.1.6</p>
<p>4.3.2 (4.3.4)</p>	<p>Ønsker åpning for å rette spørsmål direkte på kontrollsiden for skjema med bare én side (uten navigasjonsområde). Det virker unaturlig og tungvint å måtte gå tilbake til den ene skjemasiden for å rette opplysninger i slike tilfeller. Vi tror det er løsbart å fortsatt kunne presentere eventuelle feilmeldinger og hjelpetekst på spørsmål i feillisten uten å forlate konteksten.</p> <p>Sekretariatet: Uenig i dette.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontrollsiden viser ikke "rettehjelp". - Mister konteksten for feltet - Ulik løsning for ulike skjemaer. - Lett å klikke seg tilbake.

4.3.2a	<p>Se krav 2.1.6</p> <p>Sekretariatet: Se kommentar til 2.1.6</p>
4.3.6	<p>Fjerne eksempler. (Se sammenheng kravet/definisjonen)</p> <p>Sekretariatet: OK.</p>
4.3.10	<p>Se krav 2.1.6</p> <p>Sekretariatet: Se kommentar til 2.1.6</p>
4.3.11	<p>Før kravet inkluderes i ELMER, bør det undersøkes hvordan denne funksjonen (lysboks) fungerer sammen med hjelpemidler for brukere med funksjonsnedsettelse.</p> <p>Sekretariatet: Sjekkes nærmere.</p> <p>Spørsmål til leseren: Usikker på om dette fører til uheldigheter i forhold til teknologivalg. Dette bør undersøkes nærmere! Lyboks høres merkelig ut. Lightbox eller modal popup er bedre, selv om det ikke er norske begreper, men bør også avklares nærmere.</p> <p>Sekretariatet: Sjekk eventuelle problem i forhold til teknologivalg.</p> <p>Eg har aldri hørt ordet lyboks før og plar bruka "Lightbox" sjølv. Kanskje det kan vera ein idè å sjekka med Språkrådet? Tar gjerne i mot forslag til ei god norsk oversetjing.</p> <p>Sekretariatet: Det ser ut som om man bruker begrepet "lightbox" også på norsk. Sjekkes nærmere.</p> <p>Synes kravet bør avgrense seg til å beskrive hensikten og ikke nødvendigvis hvordan det løses. Antar at hensikten er å kunne gjenta en feilmelding gjennom en dialog med utfylleren, der feilmeldingen presenteres på en slik måte at utfylleren må ta stilling til meldingen før han kan trykke på andre skjemaelementer.</p> <p>Sekretariatet: Skal vi ganske enkelt mene at et trinn TO er unødvendig?? Se på hvordan kravet til feilmelding er formulert. Komme tilbake til dette.</p>

5.1.6	<p>Hva menes med "bør utfylleren kunne bestille en presentasjon .."? Teksten må tydeliggjøres.</p> <p>Sekretariatet: Se på teksten "...kunne hente fram /kunne få se "... Legge referanse til 5.2.6.</p> <p>... kunne (?) "få opp / hente fram" er bedre enn "bestille". Det bør være synlig legalisert å presentere oversikten som del av kvitteringen. (Men tydelig skille kvittering/data??). LETT tilgang til ...</p> <p>Sekretariatet: OK.</p>
-------	---

Generelle kommentarer

Det bør være et klarere skille i retningslinjene mellom hvilke krav som er "skal" og "bør".

Det bør være krav til design for hvordan knapper etc. skal se ut. Eksempelvis for utloggingsknapper sees ulike varianter (et kryss, tekst med logg ut osv). For å sikre målsetningen om et enhetlig, brukervennlig og gjenkjennelig grensesnitt, bør designet ha et standardisert utseende for brukervennlighetshensyn.

Sekretariatet:

Vi har gjort en grundig avveining av hvor langt designeren skal styres. Mener balansen er god. Vurderer på nytt når vi lager 3.0.

ELMER-retningslinjene bør inneholde krav om god semantisk merking av elementene som skjemaet består av, slik at hjelpemidler for personer med forskjellige typer funksjonsnedsettelse, kan informasjonen i skjemaet. Aspekter som riktig semantisk merking av hjelpetekst, fremskutt hjelpetekst, feilmeldinger osv anser vi som svært viktig ut fra et tilgjengelighetsperspektiv, spesielt for brukere av assisterende teknologi.

For eksempel er det viktig at fremskutt informasjon, hjelpetekst og ikoner for hjelpetekst knyttes opp mot riktig skjemafelt ved hjelp av <LABEL> elementet.

Sekretariatet:

- Kan det implementeres uten å bygge om løsningen?

- Er det et selvsagt krav etter WAI?

Sjekkes nærmere.

Det bør komme frem i standarden enten i den generelle delen eller under punkt 3.4.10 at det i tilfeller der det er konflikt mellom krav om tilgjengelighet (for eksempel WAI-krav og generelle W3C-konvensjoner) og krav om gjenkjennbarhet (elmer), så skal kravene om tilgjengelighet gå foran.

Sekretariatet:

Det skal ikke være krav i ELMER som bryter med WAI osv.

Skjema

Det presiseres i ELMER 2.1 at en kontrolloppstilling av forhåndsutfylte datafelter som bare eller i hovedsak skal korrigeres/oppdateres ved eventuelle feil og mangler, ikke er et skjema etter ELMERS definisjon. Dermed faller slike utenfor ELMER-retningslinjenes nedslagsfelt. Dette begrunnes med at den som skal kontrollere en serie med forslag er i en helt annen arbeidssituasjon enn den som skal avgi en samling svar.

Vi mener at det ikke bør ha noen betydning hvorvidt feltene skal fylles inn eller kontrolleres/endres. Offentlige skjemaer bør uansett ha et enhetlig grensesnitt. I enkelte tilfeller vil det dessuten kunne oppstå situasjoner hvor brukere må fylle ut en rekke felter første gang de bruker skjemaet, mens det ved neste innlogging hovedsakelig vil være preutfylt.

Sekretariatet:

Vi vurderer definisjonen videre. Sannsynligvis bør vi ikke endre definisjonen (altså bør vi fjerne tilleggsavsnittet i utkastet til 2.1)

Standardisert tekst

ELMER forklarer standardisert tekst som en formulering som skal være likeartet for alle skjemaer som utstedes av en oppgavehenter. Vi mener at standardisert tekst, bør være likeartet for alle skjemaer, uavhengig av oppgaveinnhenter. Som et eksempel sier krav 1.1.5 at det skal fremgå av standardisert tekst hvorvidt utfyllingsrekkefølgen er fri eller låst. Slik tekst bør være semantisk gjennomtenkt og ensartet for alle skjemaer. Dette for å sikre brukervennlighet og gjenkjennelighet.

Sekretariatet:

Igjen er dette et spørsmål om hvor langt vi skal styre brukeren. Det vil føre for langt å ta ansvar for begrepsbruken hos alle oppgavegivere.

Avgrensning, side 5, siste avsnitt. Jeg mener at Elmer skal si at brukertest av skjemaet skal utføres og ikke minst at det skal benyttes reelle brukere innenfor målgruppen som testpersoner. Min begrunnelse: Det er dessverre utstrakt synsing i offentlige etater i forhold til hva som er forståelig for brukerne der ute. Det beste er å teste ut skjemaet på den aktuelle målgruppen om de faktisk forstår og å avdekke hva de ikke forstår. Forståelighet av ledetekster, hjelpetekster og feilmeldinger i de fleste av dagens skjema kan bare bli så veldig mye bedre!!

Sekretariatet:

ELMER har ingen ting med hvordan kvaliteten oppnås. Men stiller krav om resultatet. Nevner imidlertid brukertesting i innledningskapitlet i den nye versjonen.

Spesielt relevante punkter i WCAG 2.0 for å sikre god tilgjengelighet i nettbaserte skjema:

- **Fargebruk:** All informasjon i skjemaet må kunne leses uten bruk av farger. Det vil si at farger må komme som tillegg (WCAG 2.0 punkt 1.4.1 Use of color).
- **Kontrast:** Kontrastforholdet mellom tekst og bakgrunn bør være minst 4,5:1. For tekst som er større enn skriftstørrelse 18, bør kontrastforholdet være minst 3:1. Logoer og dekorativ tekst er unntakene (WCAG 2.0 punkt 1.4.3 Contrast (minimum)). Se også <http://juicystudio.com/services/luminositycontrastratio.php>
- **Mulighet for å endre skriftstørrelse:** Brukeren bør ha mulighet til å endre skriftstørrelsen på nettsiden uten å være avhengig av tekniske hjelpemidler (WCAG 2.0 punkt 1.4.4 Resize text).
- **Navigering med tastatur:** Brukeren må ha mulighet til å navigere i skjemaet uten bruk av mus, for eksempel ved bruk av tabulatortast. Det må være en logisk rekkefølge på navigasjonen mellom elementene i grensesnittet. Unngå at brukeren blir "fanget" i en del av skjemaet uten mulighet for å navigere seg videre med tastatur (WCAG 2.0 punkt 2.1.1 Keyboard, 2.4.3 Focus order og 2.1.2 No keyboard trap).
- **Hopp over-lenker:** Skjemaet bør ha lenker som lar brukeren hoppe over navigasjonsområdet til utfyllingsområdet, uten å måtte navigere seg gjennom alle menyene i navigasjonsområdet (WCAG 2.0 punkt 2.4.1 Bypass blocks).
- **Koding og navngiving av elementer:** Overskrifter, skjemafelt og andre elementer i brukergrensesnittet må kodes og navngis korrekt, slik at de oppfattes av skjermleser og leselist (WCAG 2.0 punkt 2.4.6 Headings and labels, 4.1.1 Parsing og 4.1.2 Name, role, value).
- **Definere språk:** Nettsidens språk må være definert i nettsidens kode. Dette er for å sikre at nettsiden blir korrekt opplest av skjermlesere (WCAG 2.0 punkt 3.1.1 Language of page).

Sekretariatet:

Vil fortsatt unngå å nevne særskilte UU-krav. Viktig å ikke gi inntrykk av at noen WCAG-krav er viktigere enn andre...

Når det gjelder utformingen av selve dokumentet med retningslinjene, ser vi at det er brukt skrifttypen Times New Roman. Vi anbefaler at det brukes en skrifttype uten seriffer og at løpende tekst bør ha minimum størrelse 12.

Sekretariatet:

Vurderer dette under produksjon av endelig publikasjon.

"Presetninger og figurer er presentert i eget kapittel inndelt etter kravgruppe."

Kommentar: Foreslår å plassere figurane i tilknytning til det kravet dei illustrerar. Det kan vera med på å gjera kravet meir konkret og lettare å forstå.

Sekretariatet:

Vurderer dette under produksjon av endelig publikasjon.

Kommentarer til Begreper

Avgiver: Dette ordet høyses veldig konstruert og kunstig ut. Eg ser at det er eit forsøk på å skilja mellom "Utfyllar" og "Avgivar" (sidan avgivar ikkje treng å vera ein enkeltperson), men foreslår likevel å benytta omgrepet "Utfyller" for dette óg sidan dette er mykje meir forståeleg og er dekkjande nok i dei aller fleste samanhengar.

Sekretariatet:

Avgiver er et innarbeidet begrep for den som har forpliktelsen til å svare. Dermed forholder ELMER seg mest til utfylleren. Men vi trenger nok et begrep for "den ansvarlige" selv om brukerne/utfyllerne skal slippe å kjenne til det.

Kommentar til Sjekkliste for utforming av ELMER-skjema

Ja, eg synst det kan vera ein god idé å fjerna sjekklista frå dokumentet. Den blir ikkje dekkjande nok slik den står no og vert for lite konkret/detaljert til at den vil ha ein stor nytteverdi.

Sekretariatet:

OK. Sjekklista fjernes.